

Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija
Nemanjina 22 – 26, Beograd

**KOMENTARI ORGANIZACIJE PARTNERI SRBIJA POVODOM NACRTA STRATEGIJE RAZVOJA VEŠTAČKE
INTELIGENCIJE U RS ZA PERIOD 2024 – 2030. GODINA**

Beograd, 27. maj 2024.

Poštovani,

Organizacija Partneri za demokratske promene Srbija („Partneri Srbija“) pozdravlja napore Ministarstva nauke, tehnološkog razvoja i inovacija u cilju izrade nove Strategije razvoja veštačke inteligencije u Republici Srbiji za period od 2024. do 2030. godine (u daljem tekstu: Nacrt Strategije). Posebno pozdravljamo činjenicu da je izradi Nacrta Strategije prethodila analiza Strategije razvoja veštačke inteligencije u Republici Srbiji za period 2020. do 2025. godine, a kojom je, ispravno, prepoznata potreba za izradom novog planskog dokumenta koji bi trebalo da prati dinamiku razvoja veštačke inteligencije, kako na nacionalnom, tako i na globalnom nivou. Imajući to u vidu, u nastavku dajemo načelne komentare i sugestije u pogledu Nacrta Strategije.

Pre svega, kao i u pogledu procesa izrade prethodne Strategije, i ovoga puta ukazujemo na nedovoljnu transparentnost i otvorenost procesa izrade dokumenta javne politike od izuzetnog značaja ne samo za razvoj zajednicu, već za čitavo društvo. Naime, iako je prema informacijama dostupnim na portalu www.ekonsultacije.gov.rs istaknuto da je Nacrt Strategije rezultat rada Radne grupe koju čini više od 40 članova – „predstavnik Vlade Republike Srbije, relevantnih organa i organizacija, kao i predstavnika naučne i inovacione zajednice, kao i privrede,“¹ javnosti do sada nije dana informacija o sastavu ove Radne grupe. U vezi sa tim, a s obzirom da informacije o sastavu Radne grupe nisu bile dostupne na web stranici ministarstva nadležnog za ovaj proces, niti na pomenutom portalu eKonsultacije, Partneri Srbija obratili su se Ministarstvu nauke, tehnološkog razvoja i inovacija zahtevom za slobodan pristup informacijama od javnog značaja (zahtev je poslat mejlom na zvaničnu adresu Ministarstva, 2. februara 2024. godine). Međutim, do dana sastavljanja ovih komentara, nije dobijen odgovor na zahtev. Podsećamo da je prema članu 16. st. 1. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja propisan rok od 15 dana za odgovor na zahtev, te da je propuštanje ovog roka prekršaj propisan članom 47. istog Zakona. Posebno ukazujemo da informacije poput sastava radnih grupa ne bi trebalo da budu predmet zahteva javnosti, već

---

¹ <https://ekonsultacije.gov.rs/topicOfDiscussionPage/287/3>

da bi morale po principu proaktivnosti biti objavljene zajedno sa drugim informacijama od značaja za procese izrade dokumenata javnih politika.

Načelan komentar na Nacrt Strategije je da ovaj tekst, čak i u manjoj meri u odnosu na prethodnu Strategiju, uzima u obzir društvene aspekte i uticaj veštačke inteligencije, već da je fokus dokumenta podsticaj razvoju veštačke inteligenciju kao aspektu šireg ekonomskog razvoja zemlje. Ovakav pristup odstupa od globalnih trendova, uključujući i aktivnosti međunarodnih foruma i organizacija čiji je Republika Srbija član (poput Ujedinjenih nacija i Saveta Evrope), a u pogledu aktivnog razmatranja dosadašnjih i mogućih budućih uticaja veštačke inteligencije na pojedince, ljudska prava, i društva u celini. U tom smislu posebno ukazujemo na prvu međunarodnu (obavezujuću) **Konvenciju Saveta Evrope o veštačkoj inteligenciji i ljudskim pravima, demokratiji i vladavini prava**,² usvojenu u maju 2024, a čije odredbe imaju za cilj da obezbede da aktivnosti tokom čitavog ciklusa razvoja i primene veštačke inteligencije budu u skladu sa standardima ljudskih prava, demokratije i vladavine prava.

Izostanak sveobuhvatnijeg sagledavanja uticaja veštačke inteligencije, ali i bitnih aspekata u njenom razvoju (poput značaja podataka o ličnosti u razvoju veštačke inteligencije), te značajnih oblasti primene, primetan je već u delu Nacrta Strategije koji referiše na relevantan pravni okvir. Tako, odeljak **2.1. Zakoni koji uređuju oblasti povezane sa ovom strategijom**, treba dopuniti tako da upućuje i na Zakon o zabrani diskriminacije.³ Odeljak **2.2. Dokumenta javnih politika** treba dopuniti i ukazati i na Strategiju zaštite podataka o ličnosti za period 2023 – 2030. godine,⁴ ali i Strategiju razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji za period 2020 - 2025⁵ (posebno u delu koji se odnosi na digitalne kompetencije i profesionalna znanja)⁶, te Strategiju unapređenja položaja osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji za period od 2020. do 2024. godine⁷ (posebno u delu koji se odnosi na informacionu pristupačnosti).

Uzimanje u obzir pomenutih propisa i planskih dokumenata, neophodno je kako bi nova Strategija razmotrila i istakla posebne oblasti u kojima primena veštačke inteligencije donosi, i ima potencijal da donese velike promene (poput podrške osobama sa invaliditetom, ili upotrebe veštačke inteligencije u digitalnim medijima), kao i oblasti tj posebne kategorije lica za koje veštačka inteligencija može doneti i nove rizike od diskriminacije ili društvene isključenosti. Uopšte, primena humano-centričnog i pristupa "veštačka inteligencija za sve" (AI for All), treba da prožima tekst nove Strategije i da bude jedan od vodećih principa daljeg razvoja veštacke inteligencije u zemlji.

U tom smislu, ukazujemo na potrebu da se u Nacrtu **kao poseban cilj izdvoji promocija odgovornog i etičkog razvoja i primene veštacke inteligencije u svim sektorima**. Naime, iako je cilj 4.2. definisan kao **Stvarenje i usklađivanje pravnog okvira i institucija za razvoj i bezbednu, sigurnu i odgovornu primenu veštacke inteligencije**, mere u okviru ovog cilja ne pružaju dovoljno garancije za odgovornom i etičnom

---

² Dostupno na:

<https://search.coe.int/cm/#{%22CoEObjectId%22:%220900001680afb11f%22,%22sort%22:%22CoEValidationDate%20Descending%22%22%22}>

³ „Službeni glasnik RS“, br. 22/2009 i 52/2021.

⁴ „Službeni glasnik RS“, br. 72/2023.

⁵ „Službeni glasnik RS“, br. 11/2020.

⁶ Tačke 5.2. i 5.3. Strategija razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji za period 2020 – 2025.

⁷ „Službeni glasnik RS“, br. 44/2020.

primenom veštačke inteligencije. To se može učiniti kroz davanje osnova za uspostavljanje jasnog sistema nadzora nad upotrebom veštačke inteligencije, kroz uključivanje svih relevantnih aktera javnog, civilnog i privatnog sektora, kao i nadležnih nezavisnih institucija. Jedino primenom pristupa koji uključuje više zainteresovanih strana možemo očekivati da bi nadzor, kao i primena etičkih smernica imali efekat u praksi. Slično se odnosi i na formiranje različitih tela za praćenje primene pravnog okvira, etičkih smernica, kao i međunarodnih standarda u ovoj oblasti. Na primer, od izuzetnog je značaja da u merama poput mere **4.2.2. Kontinuirano usaglašavanje etičkih principa i pravnog okvira sa međunarodnim standardima i njihova primena** među nadležnim institucijama bude i ministarstvo nadležno za ljudska i manjinska prava. Perspektive ovog ministarstva mogu značajno da doprinesu sagledavanju uticaja veštačke inteligencije na čitav spektar ljudskih prava, posebno društveno osetljivih grupa.

Konačno, ukazujemo i da bi nova Strategija trebalo da posebno istakne značaj javnog sektora prilikom izrade i primene veštačke inteligencije, ne samo u pogledu moguće obaveznosti kreiranja baza podataka podobnih za razvoj veštacke inteligencije, već pogledu dodatnih obaveza u razvoju i primeni bezbedne, sigurne odgovorne veštačke inteligencije u skladu sa najvišim etičkim standardima.